

Fru eller fröken?

Anna Gunnarsdotter Grönberg, universitetslektor
Inst. för svenska språket, Göteborgs universitet
anna.gronberg@svenska.gu.se

Åttonde nordiska konferensen om språk och kön
Södertörns högskola, 10 oktober 2013

Fyll i passageraruppgifter

Obligatoriska
uppgifter för
vuxna
passagerare
vid bokning
med SAS:
Herr
Frk [Fröken]
Fru

Logga in för att använda dina sparade personliga uppgifter.

Passagerare 1: Vuxen

* Obligatoriska fält

* Titel
* Förnamn
* Efternamn
* Bonusprogram
Medlemsnummer

Passagerare 2: Barn

* Förnamn
* Efternamn
* Födelsedatum

◀ Skriv förnamnet exakt som det stavas i passet.
◀ Skriv efternamnet exakt som det stavas i passet.

www.sas.se 9 oktober 2013 (<https://book.flysas.com/pl/SAS/wds/AddElements.action?session-id=gLpHSV9Rs7nbP7cfX2hKLmzML2fkGx2Fv4JbShQJ6L9XL8lLy9y1!1082228691!1341892286>)

Varför?

Varför måste jag som kvinna uppge civilstånd ("Frk" eller "Fru") vid bokning av flygbiljett?

(Om jag inte gör ett aktivt val blir det Automatiskt "Herr")

Vad har det med saken att göra?

För en man räcker det att svara "Herr".

Andra bolag nöjer sig med att fråga om kön ("Man", "Kvinna" eller "Barn").

Från: SAS Customer Care <noreply@flysas.net>
Ämne: Bekräftelse från SAS
Datum: 12 februari 2013 22:00:55 CET
Till: anna.gunnarsdotter.gronberg@telia.com

Tack för att du hör av dig!

Du kommer att få svar av oss inom 4 veckor.

Med vänlig hälsning
SAS Customer Care team

3

Foto: Magnus Fröderberg/norden.org

Svar från SAS

Från: donotreply@sas.se
Ämne: Svar från SAS
Datum: 20 februari 2013 15:26:49 CET
Till: Anna Gunnarsdotter Grönberg

Hej Anna,

tack för din feedback. Anledningen till att man som passagerare måste ange titel vid sin bokning är att man beräknar vikt och balans beroende på genomsnittsvikt på man och kvinna. Varför man valt att ha kvar Fru och Fröken är för att det är den kvinnliga motsvarigheten till Herr men jag kan hålla med er om att Man och Kvinna hade fungerat lika bra.

Jag har vidarebefordrat er feedback till ansvarig avdelning så att de får ta del av dina synpunkter. De synpunkter och kommentarer som våra kunder delger oss ligger till grund för vårt förändrings- och förbättringsarbete så vi är tacksamma för att du har tagit dig tid att skriva till oss.

Med vänliga hälsningar och förhoppningar om en trevlig helg
Med vänliga hälsningar
Anna-Karin Lindberg
SAS Customer Care Team

4

Foto: Eivind Saethre/norden.org

Definitioner i *Svensk ordbok* (www.ne.se)

herr subst. ~n ~ar

- **titel för (vuxen) mansperson** anv. vid tilltal el.

omtal {→ [herre 1](#)}: ~ *talman!*; ~ *Larsson*

KONSTR.: ~ NAMN el. TITEL

HIST.: sedan äldre fornsvensk tid; se [herre](#)

fru subst. ~n ~ar ORDLED: *fru-ar*

- **(titel för) gift kvinna**: *grannfru*; *prästfru*; ~ *Svensson*

BET.NYANSER: **a)** ofta i förh. till viss man maka: *herr Andersson med ~*; *han bedrog sin ~* **b)** spec. äv. (gift) matmor: ~n *i huset* c) ibl.

äv. som titel för kvinna oavsett civilstånd

KONSTR.: (*ngns*) ~, ~ (*till ngn*), ~ (NAMN)

HIST.: sedan äldre fornsvensk tid; fornsv. *frugha*, *fru* 'härskarinna'; fru; kvinna'; ur fornsaxiska *frua*; samma ord som *Fröja*, namn på fornnord. gudinna; jfr [hustru](#)

www.nordiskauniversitetet.se/ordbok www.nordiskauniversitetet.se/ordbok
NATIONAL ENCYCLOPEDIEN 2016-05-17

www.gu.se

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR SVENSKA SPRÅKET

Är det här urtyperna för
en "fröken" och en "fru"?
Foton: Privata

Eller ser det annorlunda
ut i dag?
Foto: Privat

www.gu.se

Definition i *Svensk ordbok* (www.ne.se)

frö'ken subst., best. f. ~, *fröknar* ORDLED: *frökn-ar*

- (titel för) ogift kvinna (numera med

begränsad anv.}: ~ *Johansson*; ~ *Sverige*
BET.NYANSER:

a) om lärarinna (oavsett civilstånd)

$\{\rightarrow \text{magister 1}\}: \sim, \text{jag har tappat min penna}$

b) som tilltalsord till kvinna i viss funktion, t.ex. servitris:

$\sim$, får jag betala

c) förr med vidare anv.: ~ Julie; han lade an på de unga fröknarna; hur länge tänker ~ vara ute i kväll?

KONSTR.: ~ (NAMN)

HIST.: sedan yngre fornsvensk tid; fornsv. *fröken*; av lågty. *vröuken*, diminutiv till *vrouwe* 'fru'

Används i dag om
lärare och
fritidspedagoger
oavsett kön

www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/sve/fröken

NATIONALENCYKLOPEDIJ. 2013-06-17

www.gu.se

Svar från Transportstyrelsen

Från: Ullvetter Christer
Ämne: Fråga om passageraruppgifter för luftfart
Datum: 19 juni 2013 14:03:53 CEST
Till: Anna Gunnarsdotter Grönberg

Hej,

Som svar på din förfrågan nedan vad avser regelkrav om passageraruppgifter får jag hänvisa till bifogade utdrag ur förordningen (EG) nr 8/2008 "EU-OPS", vilken utgör de operativa regler, som flygbolag som transporterar passagerare och gods måste följa.

Där framgår att regelverket använder orden "Män" och "Kvinnor".

Sedan är det upp till varje enskilt flygbolag att tillämpa dessa regler på lämpligt sätt.

Hälsningar
Christer Ullvetter
Sakkunnig OPS & NAV
Transportstyrelsen
Sjö- och Luftfartsavdelningen
601 73 Norrköping

8

Foto: Johannes Jansson/norden.org

Utdrag ur: KOMMISSIONENS FÖRORDNING (EG) nr 8/2008 av den 11 december 2007 om ändring av rådets förordning (EEG) nr 3922/91 i fråga om gemensamma tekniska krav och administrativa förfaranden för kommersiella transporter med flygplan [Min fetstil.]
Bilaga II

OPS 1.620 Massavärden för passagerare och bagage

a) En operatör ska beräkna passagerarnas och det incheckade bagagets massa, antingen med ledning av faktisk vägd massa för varje person och faktisk vägd massa för bagage, **eller med ledning av de standardvärden för massa som anges i tabellerna 1–3 nedan**, utom när färre än tio passagerarsäten är tillgängliga.

[...]

d) Massavärden för passagerare – 20 passagerarsäten eller fler

(1) För ett flygplan med totalt 20 eller fler tillgängliga passagerarsäten gäller **standardvärden för massa för manliga och kvinnliga passagerare** enligt tabell 1. Om det totala antalet tillgängliga passagerarsäten är 30 eller fler gäller **alternativt massavärdena för "Alla vuxna"** i tabell 1.

[...]

Passagerarsäten	20 och mer		30 och mer Alla vuxna
	Män	Kvinnor	
Alla flygningar utom semestercharter	88 kg	70 kg	84 kg
Semestercharter	83 kg	69 kg	76 kg
Barn	35 kg	35 kg	35 kg

Hur blir det om en väljer ett annat land på www.ss.se eller www.flysas.com och därmed annat språk (och annan valuta)?

www.flysas.com 9 oktober 2013

Voksen	Språk	Titel 1	Titel 2	Titel 3
Titel Hr * Fornavn Hr * Efternavn Fru	danska	Herr	Fr	Fru
Adult with infant	engelska	Mr.	Ms.	Mrs.
Title Mr * First name Ms * Last name Mrs	finska	Herra	Neiti	Rouva
Aikuisen	franska	M.	Mlle	Mme
Titteli Herra * Etunimi Herra * Sukunimi Rouva	italienska	Sig.	Sig.ra	Sig.na
Adulte	japanska	Mr	Ms	Miss
Appellation M * Prénom M * Nom Mme	kinesiska	先生 Xiānshēng	女士 Nǚshì	小姐 Xiǎojiě
Adulto	nederländska (byter till eng.)	Mr.	Ms.	Mrs.
titolo Sig * Nome Sig * Cognome Sig.na	spanska	Sr.	Sra.	Señorita
成人	tyska	Herr	Fräulein	Frau
成人				
敬称 Mr * ファーストネーム 11 * ラストネーム Miss	职务 先生 * 名 先生 * 姓 小姐	antenombre Sr * Nombre Sr * Apellido Señorita	Titel Herr * Vorname Herr * Nachname Fräulein	wachsender mit Kleinkind * Nachname Fräulein

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR SVENSKA SPRÅKET

Tio språk har tre titlar som alternativ –
men inte samma inbördes ordning mellan
”ogift/yngre kvinna” och ”gift/äldre kvinna”.

De har inte ens helt motsvarande titlar
genomgående, se t.ex. engelska (**Mr. Ms. Mrs.**)
och japanska (**Mr Ms Miss**).

Adult with infant	成人
Title Mr * First name Mr * Last name Mrs	敬称 Mr * ファーストネーム Mr * ラストネーム Miss

Detta tyder på att det är passagerarnas **kön** som är
relevant, inte vilken titel de föredrar.

Några
undantag:

1. Bokning på
norska:
välj mellan
Hr och **Fr**

Dvs. endast kön
som är relevant.

Fyll ut passasjeropplysninger

Logg inn for å benytte dine lagrede opplysninger.

Reisende 1: Voksen

Tittel

* Fornavn

* Etternavn

Bonusprogram

Medlemsnummer

* Obligatoriske felt

✓ Skriv fornavn som det står i passet.

✓ Skriv etternavn som det står passet.

Reisende 2: Barn

* Fornavn

* Etternavn

* Fødselsdato

Bonusprogram

✓ Skriv fornavn som det står i passet.

✓ Skriv etternavn som det står passet.

[www.sas.no](https://book.flysas.com/pl/SAS/wds/AddElements.action?session-id=znLwSV2W2tT1ykKwDQ30wPWv3GCCQRTThv9QhNIRhyGhZnWQDsLJ!-1310160536!-1026818903) 9 oktober 2013 (https://book.flysas.com/pl/SAS/wds/AddElements.action?session-id=znLwSV2W2tT1ykKwDQ30wPWv3GCCQRTThv9QhNIRhyGhZnWQDsLJ!-1310160536!-1026818903)

På polska och ryska erbjuds kvinnor två likalydande
alternativ:

Språk	Titel 1	Titel 2	(Titel 3)
norska	Herr	Fr	
polska	Pan	Pani	Pani
ryska	Г-н <i>Gospodin</i>	Г-жа <i>Gospozha</i>	Г-жа <i>Gospozha</i>

Dorosły

Tytuł

* Imię

* Nazwisko

Взрослый

титул / обращение

* Имя

* Фамилия

Internationell utblick 1: Air France och Lufthansa

Franska på www.airfrance.fr: fyra titlar för vuxna passagerare. En för män, tre olika för kvinnor varav ett "antingen eller-alternativ", *Mme ou Mlle*

Tyska på www.lufthansa.com: åtta titlar för vuxna. Lika många för män och kvinnor, ingen särskiljning av kvinnor (ingen *Fräulein*)

Speglar både kulturella skillnader och hur aktivt språkvården länderna har arbetat med genusfrågor.

Civilité *
 Nom *
 Prénom *
 Carte de fidélité

Titel

 Herr
 Herr Dr.
 Herr Prof.
 Herr Prof. Dr.
 Frau
 Frau Dr.
 Frau Prof.
 Frau Prof. Dr.

Internationell utblick 2: British Airways på den brittiska marknaden

Engelska och valt land UK på

www.britishairways.com: 19 titlar för vuxna.

Därav 13 tydligt könade:

6 för män (*Mr, Mstr, Lord, Sir, Baron, Viscount*)

7 för kvinnor (*Mrs, Miss, Ms, Dame, Lady, Baroness, Viscountess*).

Därtöver 6 yrkestitlar som är mer eller mindre könsneutrala (*Capt, Prof, Dr, The RT Hon, Rabbi, Rev*).

Mrs
 Miss
 Ms
 Mstr
 Capt
 Prof
 Dr
 Dame
 Lady
 Lord
 The RT Hon
 Rabbi
 Rev
 Sir
 Baroness
 Baron
 Viscount
 Viscountess

Hur mycket väger en genomsnittlig professor?

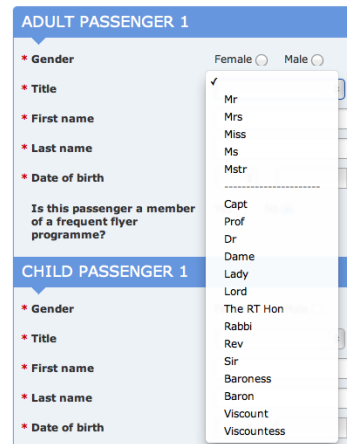
Internationell utblick 3: British Airways på den amerikanska marknaden

Engelska och valt land USA på

www.britishairways.com:

samma 19 titlar men också en ruta för kön.

**Då går det att räkna ut vad
en professor väger!**

The screenshot shows the 'ADULT PASSENGER 1' and 'CHILD PASSENGER 1' sections of a booking form. The 'Title' dropdown menu is open, displaying a list of titles: Mr, Mrs, Miss, Ms, Mstr, Capt, Prof, Dr, Dame, Lady, Lord, The RT Hon, Rabbi, Rev, Sir, Baroness, Baron, Viscount, and Viscountess. The 'Gender' field is set to 'Female' and 'Male' radio buttons are visible. The 'First name', 'Last name', and 'Date of birth' fields are also present.

Fast, det handlar inte bara om vikt och balans.

Säkerhet och arbete mot brott och terrorism

Advance Passenger Information

Government authorities around the world have tightened security considerably at airports so that you can travel safely to your destination.

[...] you will be required to supply some or all of the following information:

- passport number
- country which issued your passport
- passport expiry date
- given names (as they appear on the passport)
- last name
- gender
- date of birth
- Nationality

http://www.britishairways.com/travel/ba6.jsp/imminfo/public/en_gb

Tillbaka till Sverige och Norden

Samtliga mindre nordiska flygbolag och de flesta charterbolag jag tittat på frågar endast efter passagerarnas **kön**, inte titel.

Exempel från www.norwegian.com:

Försäkra dig om att passagerarnas namn är identiska med de namn som står i passen.		
Resande 1 (vuxen)		
Förnamn	Efternamn	Kön
		- Väll -
Bagage utresa	Bagage hemresa	- Väll -
		Man

Några bolag använder titel, men skiljer inte på *fröken* / *fru*.

Exempel från www.solfaktor.com:

	Förnamn	Efternamn	Födelsedag
Vuxen:	Fr		dd-mm-åååå
Vuxen:	Hr		dd-mm-åååå

Det förefaller i stort sett bara vara SAS som håller kvar vid att kräva av kvinnor att de uppger civilstånd vid bokning – om de inte bokar på **norska**.

Ja, ja, men varför inte?

Därför:

- **Fröken/fru** går stick i stäv med det sedan 40–50 år etablerade duandet i Sverige och Norden.
- Det går även stick i stäv med utvecklingen på flera andra håll internationellt sett, där t.ex. **Ms** slagit igenom (delvis) på vissa håll.
- En fråga om demokrati, jämställdhet och likabehandling att inte behandla manliga och kvinnliga passagerare lika.

Referenser, tryckta källor

- Clyne, Michael, Catrin Norrby & Jane Warren 2009. *Language and Human Relations: Styles of Address in Contemporary Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hornscheidt, Lann [Antje] 2008. A concrete research agenda for critical lexicographic research within critical discourse studies: an investigation into racism/colonialism in monolingual Danish, German, and Swedish dictionaries. I: *Critical Discourse Studies*, 5:2. S. 107-132.
- Mills, Sarah 2003. Caught between sexism, anti-sexism and 'political correctness'. Feminist women's negotiations with naming practices. I: *Discourse & Society* Vol 14(1). S. 87-110.
- Winter, Joann & Anne Pauwels 2007. *Missing me and Msing the other*. Courtesy titles for women in Englishes. I: *Australian Review of Applied Linguistics* 30(1). S. 8.1-8.17.

Referenser, övriga källor

- E-brev från SAS Customer Care Team, 2013-02-12 och 2013-02-20
- E-brev från Christer Ullveter, Transportstyrelsen, 2013-06-19
- KOMMISSIONENS FÖRORDNING (EG) nr 8/2008 av den 11 december 2007 om ändring av rådets förordning (EEG) nr 3922/91 i fråga om gemensamma tekniska krav och administrativa förfaranden för kommersiella transporter med flygplan.
- SAS-hemsidor: www.flysas.com, www.sas.no, www.sas.se.
- Svensk ordbok. Nationalencyklopedin <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se>
- www.airfrance.fr
- www.britishairways.com
- www.norwegian.com
- www.solfaktor.com